

ГЕОРГИ КАРАДЖОВ
ПРОЗОРЕЦ
СЦЕНИЧЕН ЕТЮД

chitanka.info

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА:

ДЕТЕ
ЧИСТАЧКА
ЧОВЕК СЪС СТЬЛБА
МОМИЧЕ
ПЪРВИ пътник
ВТОРИ пътник
ЖЕНА
МОМЧЕ

Авторът си представя детето като петгодишно момиченце, облечено с розова рокличка, с голяма панделка в косата, чистачката — като жена над трийсетте, облечена работно, човекът със стълбата може да бъде и в костюм, момичето — на около двајсет години с дълга, свободно пусната коса и широка бяла рокля, пътниците — над четиридесетте, облечени обикновено, като за път, жената — елегантно облечена, на средна възраст и момчето — двајсет и пет годишно по дънки и фланелка. Това е условна типизация, която се поддава на интерпретация, както и всичко останало в целия етюд.

I

Отпред, над празната сцена, виси прозорец без стъкла, обърнат с дръжката си към публиката. Влиза детето, притичва до прозореца, повдига се на пръсти, опитва се да погледне през него, усмихва се, излиза тичешком. Влиза чистачката с кофа и парцал, отива до прозореца, оглежда го и се заема да чисти „стъклото“ дотам, докъдето може да стигне, излиза, донася си стол, качва се на него и довършва „миенето“, слиза, изцежда парцала в кофата, оглежда прозореца, за да открие как се отваря и като разбира, че не може, свива рамене, взема си кофата с парцала и излиза. Човекът със стълбата преминава от ляво на дясно в дъното на сцената. От дясно излиза момичето с книга в ръка, проследява с поглед излизащия човек със стълбата, оглежда сцената в търсене на осветено място за четене и се спира на стола до прозореца, сяда на него, обляга ръка на рамката, разтваря книгата, разлиства я без цел.

МОМИЧЕ: (чете)

ЛЮБОВ

*Ще те направя бисерно красива
и нежността на твоето докосване
ще подаря на вечността.
О, щедрост!*

*Отляво, в дъното на сцената, са влезли първият и вторият пътник. Спират уморени,
разглеждат сцената, седат.*

ПЪРВИ: (тихо) Ето. Там е.

ВТОРИ: Стигнахме!

ПЪРВИ: Стигнахме.

ВТОРИ: Там... (Първият го прекъсва, слагайки пръст на устните си. Кратка пауза.) Много път.

ПЪРВИ: Всеки път е дълъг.

ВТОРИ: Този път е най-дългият.

ПЪРВИ: Всеки път е най-дългият.

ВТОРИ: Не си го представях точно така. Не трябваше ли да има дърво?

ПЪРВИ: Не, това е от другаде.

МОМИЧЕ: (*чете*)

СМЪРТ

*Безсмъртието е умирање,
потъване във същността,
докосване,
небесен бръмбар.
Безкрайно,
безпределно смъртните,
щастливите,
издигат своите бронзови усмивки
към необятното
космическо веселие.
О, аз ще пия виното неустово!*

ПЪРВИ: (*извадил е от голямата чанта, която носи със себе си хляб и е започнал да яде*) Ти ако искаш, иди. Ако искаш да погледнеш, да надникнеш. Аз ще си почина малко и тръгвам.

ВТОРИ: Тръгваш? Ти тръгваш? И няма даже да се доближиш? Толкова близко? Когато стигнахме? (*пауза, тихо*) След всичкия този път?

ПЪРВИ: Път насам, път натам. Знам ли кой е прав. (*пауза*)

ВТОРИ: Страх те е. Тебе те е страх!

ПЪРВИ: Както искаш го наречи. Аз ти казах, че ще те доведе. Не съм казвал, че искам да гледам, (*пауза*) Гладен ли си? Вземи хляб, (*вторият не реагира*) Вземи, вземи, (*пауза*) Аз тръгвам. Докато е светло. Докато помня пътя назад.

ВТОРИ: Искаш да кажеш, че... ако погледна... там, оттатък — и ще забравя пътя назад?!

ПЪРВИ: Не знам. Така казват.

ВТОРИ: Какво казват?

ПЪРВИ: Не знам. Казват един погледнал. И забравил.

ВТОРИ: Кога?

ПЪРВИ: Не знам. Преди години. Преди двеста или може би триста години, откъде мога да знам. Или четиристотин. И оттогава се скита тук някъде. Не може да се върне. Нито оттам, нито отсам.

От дясно на ляво в дъното преминава човекът със стълбата.

ВТОРИ: Не вярвам. Не може да е толкова страшно. Един поглед. И после това е било отдавна, много отдавна. Сигурно не са ти го разказали както трябва, объркали са нещо. Какво може да се промени, ако само погледнеш?

ПЪРВИ: Не знам. Всичко. Нищо вече не е същото.

ВТОРИ: Изгубва същността?

ПЪРВИ: И не може да стане.

ВТОРИ: И не може да стане?

ПЪРВИ: Можеш ли да събереш спукан сапунен мехур?

МОМИЧЕ: *(чете напевно)*

*... и нежността
на твоето докосване
ще подаря
на вечността.
(шепне) О, щедрост!!!*

Момичето се свлича с бавно въздушно движение, като пуска книгата до себе си на пода. Влиза чистачката, невъзмутимо хваща момичето за краката и го извлича от сцената, после се връща с парцал на дървена дръжка и старателно избърсва пътя, по който е влачила момичето. Накрая хваща с два пръста книгата и я изхвърля през прозореца, но книгата се удря във въображаемото стъкло и пада на мястото си. Чистачката оправя стола и излиза. Влиза жената, увлечена в разговор с въображаема събеседница.

ЖЕНА: Беше фантастично излъскан с новия препарат... Е-е, дето го рекламират с едно такова сладичко момиченце със зелени панделки, не се ли сецаш... Не, не може да не я знаеш тази реклама, е-е, дето пеят тази песничка: *(пее)* „Уин-доу, уин-доу...“ Знам, знам, че пея фалшиво, няма нужда да ми го казваш, но ти се сецаш де. И точно в десет спира една кола пред тях. Моят, той беше на другия прозорец, казва, че било и петнайсет, бил погледнал дали не са започнали новините, нали знаеш, телевизора вече го пускаме рядко, не е хубаво по цял ден да се гледа телевизия, избледнява въображението, ама в

неделя какво да правиш, седнеш, отвориш си биричката, фъстъчките... Моят така си и заспива, после не мога да го вдигна да си иде в спалнята... *(междувременно е стигнала до прозореца, наднича през него, прокарва пръст по „стъклото“, за да провери дали е прашино)* Не-е, не чистят тук като хората. Един час да поседиш на този прозорец и ще те заболи главата, *(отново поглежда през прозореца)* Не че има какво да се види, въпросът е в принципа. Прозорците трябва да са чисти във всякакъв случай. Отвън не се вижда оправена ли е къщата ти, но дали е чист прозореца веднага се вижда. *(другата ѝ възразява)* Е да, то и ти си права, обаче и прозореца е много важен, философите са казали, че прозореца е окото на дома. Едно око не може да бъде мръсно. Не, най-сериозно, очите са огледало на душата, ако очите са мръсни — и душата, следователно, е мръсна. Затова е речено: ако окото те съблазнява, по-добре го извади, па го хвърли на кучетата, да си спасиш душата от мръсотия, тъй ами, тя мръсотията по хората ходи, няма да ходи по гората я. *(другата ѝ възразява)* Не, не, какво ще ми разправяш, аз, като имахме ъглов прозорец, навремето, такива неща съм видяла, че не ти е работата, романи можех да напиша, сестро, да бях писателка, пари да направя, от човека по-гадно няма, от мене да го знаеш, мене питай, да ти разправя... *(изважда носна кърпичка, бърше „стъклото“)* Ма не мога да го гледам такъв мръсен. Не, такава съм, каквото и да правя, не мога да се променя, като видя нещо не наред — и трябва да го оправя. Моят все ми вика: ти ли ще оправиш света. Знам, че няма да го оправя, ама какво да правя, като съм такава. Няма да се променя. Ако знаеш ъгловия как съм го лъскала, щеше да ме вземеш за луда. Ама ти не можеш да си представиш какво щастие — ъглов прозорец, той даже Е Та Хофман има такъв разказ — „Ъгловият прозорец на братовчеда“, надявам се, че си го чела. Плакала съм за този прозорец, като се местехме, на, честен кръст, плаках. Седнеш да си пиеш кафенцето — отгук ти е крайбрежната улица, пейки, двойки се разхождат, вечер фенери палят, то повечето са счупени, но достатъчно се вижда, аз имам остро око, та съм се отвратила — романи щях да напиша, ако бях писателка, ама пази Боже от такива романи, с извинение, не за пред общество. Какви мръсотии, какви свинщини стават вечер край реката... Не можеш да си представиш. Този ли е същия град, същата улица, където преди години съм се разхождала със своя обожател, па не смеехме да си хванем ръцете, ами

само така, флуиди някакви, от въздуха. И щастие... Валяло беше, на едно място голяма локва препречваше цялата алея — като днес си спомням — той прескочи и ми подаде ръката си. Тогава се докоснахме за пръв път. Докоснахме се! Сякаш ток ме удари, като че ме обляха цялата с щастие, нещо избликна така нагоре към сърцето ми и то заблъска в гърлото ми, свят ми се зави като че се издигнах във въздуха, ако искаш вярвай, от едно докосване само. То това, хубавото, никога не идва после, да знаеш, това си е само веднъж. Първата любов. То и песен имаше такава... Знам, знам, че пея фалшиво, не се бой, няма да пея сега, ама да знаеш, моят и от мене по-фалшиво пее. *(преминава човекът със стълбата)* Ей, ама аз забравих за какво бях започнала, разбърборих се тук, а беше много интересно... *(другата и напомня)* А, да, благодаря ти, склероза ме гони, сестро, на млади години почнах да забравям, *(другата ѝ възразява)* Е как не сме млади, как не сме млади, ти ако не се имаш за млада, то аз млада ще си умра! Човек бил на толкоз, на колкото се чувствал, философите така казват, *(другата се съгласява)* И аз това казвам я, не сме стари ний, сърцето щом е младо. Та ти разправам, към десет беше или десет и петнайсет, имаме спор с моя за точното време, спира една кола. И от нея излиза оня, младият, дето свири в симфоничния оркестър — от отсрещната кооперация, ама тромпета му и у нас се чува, като се упражнява, та щяхме да събираме подписи квартала... *(другата ѝ възразява)* Е знам, знам, че това им е работата, ама да си я работят там, не да побъркват хората. Та слезе, значи, поогледа се, па се наведе в колата, целунаха се с някоя и колата замина. Сетне звънна, винаги звъни, да ти кажа, ключове ли нямат достатъчно, винаги звъни. Излезе жена му. Че като я хвана да я прегръща, да я целува, ще кажеш, от години не са се виждали, а оная ли, оня ли, дето беше в колата... *(другата я прекъсва)* Знам ли, сестро, знам ли? Какви времена дойдоха, женско — мъжко, не правят разлика. Жена ли беше, мъж ли, не можах да видя и мъжът ми не видял. Виж целувката я видяхме и двамата. *(Влиза, тичайки, детето, с голяма топка. Остава топката, опитва се да надникне през прозореца, като се опира с пръстчета по „стъклото“, взема си топката, изтичва навън.)* Не, не че имам нещо против децата. Разбира се, какво можем да имаме против, децата са нашето бъдеще, така да се каже, цветята на света и така нататък значи, само държа да са възпитани. Трябва ли непременно да вдигат такъв ужасен шум и така отвратително да цапат

наоколо! Не, не, направо като диваци, като диваци... (*изважда кърпичка, избърсва „следите“ от пръстчетата по въображаемото стъкло*) Така. Сега е добре. Да, така. Сега е добре. Сега е добре. (*излиза*)

Влиза момичето, оглежда се, вижда прозореца, наднича през него, премигва, забелязва книгата, вдига я, сяда на стола, пак поглежда през прозореца.

МОМИЧЕ: Жалко. А ми казаха, че ще видя звезди. Може би земята още не се е завъртяла. Тя нали се върти непрекъснато. Така (*показва*). И ако е с лице натака, а звездите остават тука, тогава трябва да почакаме да се завърти натака. Сигурно още не се е завъртяла. Но непременно ще се завърти. Някой ден. На всяка цена. Това е природен закон. (*отваря книгата*) Само трябва да чакаме. (*зачита се*)

ПЪРВИ: Е, ако не си гладен... (*прибира хляба в чантата*) Аз тръгвам. Път ме чака.

ВТОРИ: Все исках да те питам за чантата. Не ти ли тежи да я мъкнеш навсякъде със себе си? Какво толкова носиш вътре?

ПЪРВИ: Разни неща. Които ми трябват.

ВТОРИ: Храна?

ПЪРВИ: И храна, (*започва да изброява, като изважда една след друга вещите и ги поставя в кръг около себе си*) Касетофон, фотоапарат, кинокамера, компютър, бележник, бележник, бележник, още един бележник, вилица, писалка, лъжица, книга, друга книга, трета книга, молив, чаша, грамофонна плоча — надявам се, не се е счупила, компактен диск — в случай че все пак се е счупила, далекоглед, микроскоп, камък — от едно място, цвете — увехнало, за съжаление, телефонна слушалка, карта на звездното небе — източна полусфера, план на град Муанса, в Танзания, мисля, се намира, вестник от... (*поглежда*) от отдавна...

ВТОРИ: И всичко това носиш...

ПЪРВИ: О, много неща още. (*без да изважда повече*) Четка за зъби, сапун, два чифта бельо, портативен телевизор...

ВТОРИ: (*прекъсва го*) Но не можеш ли да носиш само... Само най-важното?

ПЪРВИ: (*учуден*) Най-важното?

ВТОРИ: Най-важното.

ПЪРВИ: (*става, оглежда Втори*) Ти знаеш кое е най-важното? Ти си Мъдрецът, Който Знае?

ВТОРИ: Ами... има важни неща, има и не толкова важни...

ПЪРВИ: И кои? Кои са важните? Виж чантата — колко може да побере и ми кажи с какво да я напълня, кое е важното? Чифт чорапи? — Мога да ги купя във всеки магазин. Библия? — Мога да я чета във всяка църква.

ВТОРИ: Ами тогава... кое е важно?

ПЪРВИ: И аз не зная. Затова съм взел каквото ми попадне. Ето например три бележника.

ВТОРИ: Четири.

ПЪРВИ: Четири.

ВТОРИ: И какво записваш на тях?

ПЪРВИ: Нищо. Никога нищо не записвам.

ВТОРИ: Но защо?

ПЪРВИ: Няма смисъл. Всичко така или иначе се повтаря. Няма смисъл да бъде записвано. Ето, имам и книги...

ВТОРИ: Сигурно са различни. Могат да бъдат различни, нали?

ПЪРВИ: Не могат. Всички книги са еднакви, в тях се разказва винаги едно и също.

ВТОРИ: Чувал съм, че има книги на различни езици.

ПЪРВИ: Дори когато са на различни езици.

ВТОРИ: И какво се разказва в тях?

ПЪРВИ: Не зная, не съм ги чел.

ВТОРИ: Ами ако вътре пише кое е най-важното? Което трябва да вземеш. Ако вътре пише кое тук е главното?

ПЪРВИ: Черно мастило, организирано в черни мастилени знаци, организирани в думи и изрази върху подвързана хартия — това да може да ти каже кое е главното тук?

ВТОРИ: Трактат някакъв, изследване, проучване... Не може да няма, защо е цялата наука, ако не за да изследва това?

МОМИЧЕ: *(чете бавно, както се чете урок)* Трактат за главното тук. Главно тук няма. Главното е Винаги Оттатък. *(затваря книгата, заглежда се през прозореца. Преминава човекът със стълбата)*

ПЪРВИ: Нали ти казах.

ВТОРИ: И ти не искаш да погледнеш.

ПЪРВИ: *(бавно започва да прибира вещите обратно в чантата)* Не искам. Не зная. Аз съм най-обикновен човек, не съм герой, защо да се правя на герой, от едното любопитство само, от желание да науча

още нещо? Какво мога да науча? Някога, когато търсех смисъла, имаше смисъл. Надявах се, помня, на какво — не помня. Тогава да имаше някой да ме доведе, щях да се затичам! И може би щях да видя нещо. В смисъл на смисъл. Защото тогава имаше смисъл. Така го усещах, не знам защо. Полека-лека свикнах да не търся. Животът е щедър на учители. И заживях спокойно. Пък и чантичката се понапълни. Залисваш се, някак, много неща имаш за правене — това да направиш, онова да направиш — и времето минава. И си в безопасност. В кръга. Свикнах с този живот, удобен ми е, отива ми, разбираш ли? Да съм шерпа. Помоли ме да те доведе — доведох те, какво повече искаш? *(тъкмо прибира компютъра)* Ето този компютър е от трето поколение, знаеш ли колко мегабайта? Много е хубав, скъпичък излезе, с печатащо устройство и записвачка... Какво, нали някой ден мога да се науча да работя с компютър. Колко му е, като го имам, стига да имам и време... *(избърсва го внимателно и го прибира, влиза Детето с топката)*

МОМИЧЕ: И тогава чух комарчето. Съвсем тихо. По-скоро като присъствие, отколкото като звук. Беше много малко, никак не можех да го видя, а бях цялата потънала в песента му като в мрежа, обгърната и пронизана от звука, цяла трепереща като в дъжд. Летен дъжд. Безпомощна. Гола. Владетелка и робиня. Беше хубаво.

ДЕТЕ: Може ли да жили? *(всички присъстващи се обръщат към детето, бавно кимат с глава)* А като жили, дупчи ли? *(всички кимат)* А може ли да ми продупчи топката? *(започва да ги посочва в кръг, като при броилка)* А — какво — има — в топката? — Има — въздух. — Мой — въздух. — Когато — нещо — мое — излиза — от — мен и — не мога — да го — задържа — но — някой — измислил топките — така — пъхаме — въздуха — в — тях — и — той — си — остава — наш! *(в броенето си е стигнало до Момичето)* Ти излизаш, аз мижа! *(изтичва навън)*

МОМИЧЕ: Но ако всичко, излязло от мен, продължава да ми принадлежи, то съм магьосница. С думи и мисли ще изтъка покривало на света, да го направя мой. В мрежата ще го завия, ще го люлея, да заспи. Сънят му да е слънчев, весел, ще му изпея тихо песен:

Спи, мой чудесен свят,

на ужаси богат,
спи, ласкав кръвожаден звяр,
спи, мой слуга и господар,
във всяка страна
захвърли настрана
играчките,
закачките,
бонбоните,
патроните,
и бомбите,
и тромбите,
ракетите,
еполетите,
птиците,
политиците,
игрите,
войните,
гладът,
студът,
даже смъртта
остави сега настрана,
затвори очи,
нани — на,
нани — на...

Глупости! Това са глупости. Не искам да притежавам света, не искам нищо да притежавам, аз самата съм принадлежност, разтваряща се бавно... Мисли... Думи... *(отпуска се на стола)*

ВТОРИ: Защо не вземеш да я хвърлиш?

ПЪРВИ: Какво?

ВТОРИ: Да я хвърлиш, казвам. Тази чанта, заедно с всичките глупости, дето са вътре. Да вземеш и да я хвърлиш по дяволите! *(показва прозореца)* Ей оттам! Хайде да я хвърлим двамата, така е най-добре, дай да я засилим. Нали видях как се задъхваш, като ходиш, тя ти тежи, пречи ти да дишаш... Дай да я засилим!

ПЪРВИ: Ти си луд.

ВТОРИ: Хайде, аз ще ти помогна. Направо оттам...

ПЪРВИ: Има стъкло.

ВТОРИ: Ще го счупим.

ПЪРВИ: Не може да се счупи. То е здраво, това стъкло. Ще се удари в него и ще падне пак отсам. Ще стане още по-тежка.

ВТОРИ: Опитвал ли си?

ПЪРВИ: Може и да съм опитвал. Няма смисъл, казвам ти. Иди погледни и ако искаш оставай, ако не, тръгвай с мен.

На сцената, не виждайки и събаряйки първия пътник и чантата му, се втурва задъхано момчето, изтичва до прозореца, хваща го с две ръце, втрещва се през него, гледа прехласнато, опипва трескаво стъклото, за да го отвори, удря по него с юмруци, пак се вглежда.

МОМЧЕ: За Бога, там има хора! *(тихо на публиката)* Ей, вие... Ето ме, аз дойдох. Чувате ли ме? Аз съм тук. *(пак поглежда повърхността на стъклото, видял е отражението на момичето, погалва го, бавно се обръща към момичето, протяга ръка)* Чувал съм, че онова, което ще видя там, става мое. Ти си там, аз те видях...

МОМИЧЕ: *(леко се дръпва)* Не. Не преди да се е завъртяла земята. Сега още съм отражение, не виждаш ли?

МОМЧЕ: Ако можеше да се счупи... Щеше да се слееш със себе си и да станеш цяла, още сега.

МОМИЧЕ: Трябва да чакаме.

Кратка пауза. Преминава Човекът Със Стълбата.

МОМЧЕ: Позволи ми да те гледам, *(вглежда се в прозореца, Момичето става, отдръпва се малко и започва много бавно с изпънати пръсти да се съблича, като че се обелва от дрехите си)* И хубава си, моя мечта, и хубава си, моя любима, защото съм те създал от копнеж и пустиня, положил съм косите ти върху кристалите на въздуха, лъча на вечността съм уловил в градежа на очите ти, без страх разбивам тъмното им огледало, да полетя към дъното, с невинно син непоносим копнеж и тиха жажда съм изпълнил устните, високо съм издигнал пясъчната шия, раменете, от сън и мляко са набъбнали гърдите ти, надеждата човешка, и зърната им, опиващи със сладостта си огнена, от утринно море събрал съм светли жилки — за тялото ти градиво достойно, корема съм издялал от вълните му и с пяната прикрих вратите на блаженството, да ги откриям нежно всеки път в часа на синьото докосване, за да прониквам в прекрасната градина на

тайните, издигната с жаждата си трепетна високо на колоните на твоите нозе, като в храм и да засея в нея плод.

МОМИЧЕ: *(обръща с две ръце главата на момчето към себе си, протичко)* Аз съм тук, ето ме. Дълго ли ме търси? Знаех, че ще дойдеш. Чаках те. *(прегръща го, сгушва се в него)* Не, не, не се сърди, знам, че тези неща вече нямат никакъв смисъл от повтарянето, знам, че всички ги казват, че всички винаги са ги казвали, не съм се научила на думите, *(целува го)* никога няма да се науча. Знам, че и целувката ми не ти носи повече радост и познание за любовта ми, всички целувки на всички момичета, които са те обичали, са еднакви, познато ти е докосването на ръцете ми, ласките ми, спомняш си ги, нали? Даже ако съм първата, ако всичко е ново и прекрасно, някой в теб вече го знае, той си спомня, от преди да те има, от момента на твоето зачеване, от по-преди.

МОМЧЕ: Така е. Ние всички търсим винаги познатото. Непознатото, истински непознатото, само ни плаши и отблъсква.

МОМИЧЕ: И нашите стремежи са носталгия.

ПЪРВИ: Аз лично не знам. Не съм сигурен. Обаче разказват.

ВТОРИ: Кой?

ПЪРВИ: Не знам кой. Не помня вече. Някой.

ВТОРИ: Какво?

ПЪРВИ: Че всички сме били някога оттатък. И сме минали отсам. Нещо като по собствено желание, един вид. Доброволно. Затова ни тегли натам. Носталгия ли, що ли, не знам.

ВТОРИ: Не вярвам. Аз лично не си спомням такова нещо.

ПЪРВИ: И аз не вярвам. Обаче разказват...

ВТОРИ: Какво ли не разказват. Не можем да вярваме на всичко. Аз вярвам на онова, което си спомням. Онова, което си спомнят всички. Елипсата. Не прозорец, а елипса. Както и Гласът — но ти, разбира се, също си го чул малко преди да преминеш, нали? Всички го чуват: — Вратата е еднопосочна.

ПЪРВИ: Да, да, разбира се. „Вратата е еднопосочна. Последно запитване — искаш ли да преминеш?“...

ВТОРИ: Ето че и ти си спомняш. И казваш искам, нали? Защото знаеш, че оттатък те чакат. И ти е любопитно. Но не, не беше прозорец. По скоро някаква елипса...

ПЪРВИ: Точно така, елипса. Обаче номерът не е в елипсата. Не е там. Номерът е в правилото.

ВТОРИ: Правилото е категорично.

ПЪРВИ: Категорично е. Трябва достатъчно дълго да се преструваш, че нищо не знаеш.

ВТОРИ: Докато забравиш всичко.

ПЪРВИ: Но това е необходимо. Иначе как ще започнеш отначало?

ВТОРИ: Да. И тогава какъв е смисълът да преминаваш.

ПЪРВИ: От правилото не е освобождаван никой.

ВТОРИ: Освен един.

ПЪРВИ: И аз съм чувал.

ВТОРИ: Освободен специално, нарочно. Защото имаме нужда от спасение...

ПЪРВИ: Да, май някъде съм чел. От спасение.

ВТОРИ: Само ако намерим къде е написано. И прочетем.

ПЪРВИ: И какво? Ще се спасим ли?

ВТОРИ: Не, разбира се. Но можем да си спомним, знам ли. Ти имаш ли я тази книга? Там, в чантата.

ПЪРВИ: Мисля, че я нямам. А и да я имам, тя сигурно не е същата. Сигурно има печатни грешки, откъде да знам да се обеса ли, или да се помилвам?

ВТОРИ: Ами ако е същата?

ПЪРВИ: Какво е книгата? Черно мастило, организирано в черни мастилени знаци, организирани по съответни, предварително измислени от нищите логически, граматически и какви ли още не правила върху подвързани листи хартия. Наистина ли мислиш, че такова нищо и никакво може да бъде Нещо? Нещо, което спасява?

МОМЧЕ: Но аз ще те науча да говориш. Ще те науча да изпълваш въздуха със смисъла на думите.

МОМИЧЕ: Искам да говоря. Имам толкова много да ти казвам.

МОМЧЕ: Обичам те.

МОМИЧЕ: Обичам те.

МОМЧЕ: Обичам те.

МОМИЧЕ: Обичам те.

МОМЧЕ: Обичам те.

МОМИЧЕ: Обичам те.

МОМЧЕ: И винаги ще те обичам. И винаги съм те обичал, преди да бъда, светлината, откъдето съм дошъл, и по която страдах в безсънните си нощи, без да знам защо, която виках, без да зная как, сега се концентрира пред очите ми в един-единствен лъч и стана ти пред страховитото небе на вечността. Не ме е страх.

МОМИЧЕ: И винаги ще те обичам. И винаги съм те обичала, преди да бъда, светлината, откъдето съм дошла и по която плачех в беззвездните си дни, без да знам защо, която виках, без да зная как, сега лъча си спусна, да те създаде, тъй близо, че мога да те взема в устни, без да се разпаднеш пак на сънища и на звезди пред страшното небе на вечността. Не ме е страх! *(целуват се дълго)*

ВТОРИ: Така е, прав си. По-добре е да си ходим.

Излиза детето с топката, приближава се до момичето и момчето, които все още се целуват, слага пръстче на устните си, опитва се крадешком да надникне през прозореца, на момичето и момчето:

ДЕТЕ: Ей, ами комарчето?

Момичето и момчето се отдръпват като ужилени на различни страни, момичето бързо се облича. Детето минава назад между двамата и сяда на сцената. Преминува човекът със стълбата. Първия и втория пътник го проследяват с поглед.

ВТОРИ: Този ли е?

ПЪРВИ: Кой?

ВТОРИ: Оня. Дето забравил пътя. Преди триста години.

ПЪРВИ: Не знам. Не вярвам. Този е друг. За него разказват най-различни неща.

ВТОРИ: Какви неща?

ПЪРВИ: Ами имал възможности.

ВТОРИ: Какви?

ПЪРВИ: Да се качи. Или да слезе. Даже казват... Но аз не вярвам...

ВТОРИ: Какво казват?

ПЪРВИ: Казват, че е негов.

ВТОРИ: Кое?

ПЪРВИ: Прозорецът.

Пауза, всички се обръщат към прозореца. Влиза жената, разговаряща както преди с въображаема събеседница.

ЖЕНА: Та ти казвам, няма вече нрави, няма правила, няма ред, няма морал. Светът се е засилил към края си, сякаш някой го гони. Не

спира дъх да си поеме. Една дума само ѝ каза и тя се въртна и започна да разкопчава роклята. Той това и чака — направо на тревата зад пейката, дето пикаят кучетата и пияните, като излизат вечер от ресторанта. То мирише, не може да се мине оттам. И на това му викат любов. Като кучетата, сестро, като животните. Свине! Най-чистото, най-святото чувство, дето възвисява и окрилява и ни прави човеци! Не, кажи ми, кажи ми, не беше ли любовта дар Божи, Божествената искра, дето казват философите, Ана Каренина, Мадам Бовари, Ромео и Жулиета, знам ли още кой... Що копнежи, що страдание, докато си докоснем ръцете и какво щастие най-накрая, на върха на сливането, когато станем едно същество, с едно сърце, с едно дишане... Ама не, да се друсаш зад първата пейка в кучешките лайна, да пръхтиш и да цвилиш като кон, сетне клекнеш, с извинение, зад храстите и те ти любов, те ти чудо... Не, не си права, не съм моралистка, каква моралистка съм аз, но така не може. Така не бива. Всичко става само похот. Те са бедни, тези хора. Те са слепи. Все за „голямата“ любов приказват, а как ще я видят? Имат ли очи да я видят, могат ли да я познаят? Ще се блъснат в нея и няма да я забележат, защото похотта им е заслепила очите и сърцето, и ума. А истинските неща нали се виждат със сърцето и ума, философите са го казали и Антоан дьо Сент Екзюпери, и той го е казал, нали си го чела Антоан дьо Сент Екзюпери? Ама кой да чете, кой да мисли, все онуй им е в акъла, жажда за удоволствия, ненаситност — искам го, сега го искам... Не знам накъде върви света, не знам, ама не е на добре. Ще си закнижа прозореца, поне да не ги гледам тези неща всяка вечер, ще си запуша ушите, ще се натъпча с приспивателни, дано заспя. Далеч от всичката тази мръсотия, дето няма кой да я изчисти... Кой ще изчисти мръсотията, сестро!

Излиза чистачката и започва да мете сцената, седящите на нея се отместват неохотно, ако е необходимо, без да я забелязват, както се обръщаме с гръб към вятъра.

ПЪРВИ: Имаше някакъв ритуал.

ВТОРИ: Какво?

ПЪРВИ: Ритуал. Нещо, което трябва да се направи. По строго определен начин, от хиляди години определен, от някой, който е знаел. Сега си спомням, имаше някакъв ритуал, може би дядо ми го е разказвал някога, може би е трябвало да го науча наизуст — помня, така казваше, да го науча наизуст — стародревна някаква работа.

(Момичето е застанало до прозореца и го използва като огледало — реши се, слага грим, червило; чистачката, която, след като е измела, се заема да бърше стъклото, като че не ѝ пречи. Влиза човекът със стълбата, отива до средата на сцената и спира.) Много лош ученик бях, много трудно учех наизуст. Особено ако някой ме накара, ако някой ми каже, че е много важно, че на всяка цена трябва да го науча. Някак напук не го научавах. По-късно разбрах, усетих, че не съм бил прав, но все намирах да се оправдая, къде ти, даже ми беше приятно, гордеех се, че сам избирам пътеката си и творя собствен свят, какъвто аз го искам, без да ми трябва изкуфялото им знание, че съм човек на импулса, на действието. Да, има неписани неща, които се предават от човек на човек през поколенията и се затриват, щом стигнат такива като мен... Също като едно време, като играехме с децата на развален телефон — от едната страна на редицата прошепваш една дума и от дете на дете — последното каже нещо съвсем различно. После се научихме да наричаме тази игра историческа памет, приемственост, традиция. И чакаме тя да ни спаси...

ЧИСТАЧКАТА: *(на публиката)* Антракт.

Затъмнение.

II

На сцената, както и преди, са само рамката на прозореца, столът, книгата, чантата на първия пътник, топката на детето, но за известно време ще си представим прозореца като прозорец на стая с въображаеми кресла, канапе, библиотека, телевизор, масичка. Тази временна промяна ще се отрази и върху облеклото на действащите лица като някакъв детайл, характеризиращ определен характер или принадлежност, чистачката и жената, например, могат да носят съответно по-стар и по-нов пеньоар, пътниците — домашен халат и жилетка, момчето — леко сако, момичето — провиснала домашна роба, промяната може да не засегне детето. Човекът със стълбата остава без промяна. Влиза чистачката, старателно, с отношение почиства стаята и мебелите, особено внимание отделя на прозореца, както преди не може да го отвори. Излиза. Влиза детето, взема топката си, тичешком излиза. Влизат пътниците.

ПЪРВИ: И можеха по-добре да играят, можеха да се постараят, дяволите да ги вземат, в края на краищата това е въпрос на чест, на престиж, на патриотизъм, ако щеш — цялата страна ги гледа...

МОМЧЕ: *(влязло е с папка под мишница, чуло е последните думи)* Момент, момент. Що е патриотизъм, ако мога да запитам?

ПЪРВИ: *(раздразнено)* Можеш. Патриотизъм, драги ми господин космополитчо, е любов към отечеството, към рода, народността, към земята, дето те е родила, към вярата, ако щеш, това е съпричастност към стремежите и идеалите на народа. Ако ти е известно, някои „глупаци“ заради тези идеали са дали живота си и днес се тачат като герои от такива „изкуфелници“, като мене и от целия народ и са негови светци.

МОМЧЕ: Не ми говори за вяра и светци, ти си атеист.

ПЪРВИ: Но не съм нихилист. За тебе няма нищо свято. Ще ти кажа и още нещо, въпреки, че вие обичате да забравяте, ако не бяха тези свети хора, нямаше да те има сега и теб...

МОМЧЕ: Чакай, чакай, мене не ме намесвай. Мене нямаше да ме има, ако не беше оплодителната способност на твоите сперматозоиди. Това е прост биологичен факт, останалото са фантазии.

ПЪРВИ: Циник! Как смееш! Човекът не е прост биологичен факт! Ако ти искаш да бъдеш — бъди. Човекът, човекът е нещо много повече.

МОМЧЕ: Да, да, човекът е обществено животно и освен това звучи гордо. *(примирително)* Нашите са паднали, затова си кисел. Изпий две ракии и ще ти мине.

ПЪРВИ: Напротив, победихме. Но с такива като тебе. Дето на химна думите не знаят.

МОМЧЕ: Че ние още ли имаме химн?

ВТОРИ: Важна е победата, все едно как е спечелена. Във футбола има и шанс, има и тактика, сега предстоят други срещи, трябва и силите да се пазят...

ПЪРВИ: Не знам, според мен, не влагаш ли душа в някоя работа, не даваш ли всичко от себе си, по-добре я остави.

Влиза жената, минава през сцената, с гръб към публиката запалва въображаемо кандило, прекръства се.

ЖЕНА: Отче наш, ти който си на небето...

МОМЧЕ: Отче наш, добре че си на небето. Стой си там. *(жената, без да обръща внимание, довършва молитвата си шепнешком)* Сипи по една, хайде, какво ще се караме, днеска е събота, *(хвърля папката на пода)* От тази виличка ще паднат два бона... Ще трябва да оправя спирачките, ще сменя маслото... Ако не вали утре, отиваме до морето, схванал съм се от чертане, *(Първи е разлял във въображаеми чаши)* А наздраве! *(пият)*

ВТОРИ: Тази година стана хубава ракийката. Тайната е в черешите, да знаеш, този особен тънък вкус — но не трябва да са много, няколко шепи само, за аромат — тази година съм я докарал.

ДЕТЕ: *(влиза, без топката)* Татко, виж! *(сочи на момчето ръката си)* Ухапало ме е комарче...

МОМЧЕ: Иди при майка ти, да те намаже с нещо... И мен ме хапят, ти какво си мислиш. Много комари се навъдиха тази година, откога си ми обещал мрежа за прозореца.

ВТОРИ: Аз ще ти намеря. *(отива до прозореца и взема мярка с педята си)* Имам приятел пенсионер, сега работи в един склад, ще излезе по-евтино.

МОМЧЕ: Пенсионерите са си добре. Че и работят. А за младите няма работа, нали?

ВТОРИ: Той не е стар, бил е военен...

МОМЧЕ: Като е бил военен, да си седи в къщи. Военен бил! И аз съм бил военен — две години срочна служба... Дъщеря ти седи без

работа, нали?

ЖЕНА: Ти какво се заяждаш с всички, накриво си станал тази сутрин, що ли? Човекът иска да ти помогне. Дойде ли почивен ден, не се траеш. Седи си на масата, трупай си парите. Хората ти помагат, кое с труд, кое със зеленчуци, я тази година не си купил нито една чушка, нито един домати, изпращат ти — то тебе те мързи да идеш до гарата, да вземеш колета! Не се ли оправяте, какво искате още? Почивен ден! Някога почивния ден са го почитали като свят, на църква са ходили...

ПЪРВИ: Остави го, не го ли виждаш какъв е станал. Някога! Някога имаше традиция. Закон имаше, неписан семеен закон. Бащата се уважаваше, думата му... Ти самият си баща, мисли му!

ВТОРИ: Днес играят аржентинците... Да пуснем телевизора?

ПЪРВИ: Ама разбира се, пусни го. *(сядат да гледат)*

ЧИСТАЧКА: *(влиза, на жената)* Какво стана, нашите мъже пак залепнаха на телевизора.

ЖЕНА: Мач. Нали знаеш на мъжете слабото място?

МОМЧЕ: А, моля, моля, мен мачове не ме интересуват, захващам се с колата — откога чака, *(на чистачката)* Утре можем да отидем с колите до морето. Да се натопим — трийсет километра, не е повече.

ЧИСТАЧКА: Ами ние утре ще си тръгваме, гости — гости, седмица вече ще стане, стига сме ви досаждали.

ЖЕНА: Е, моля ти се, как можеш да приказваш така, толкова много ми помагаш — и за чистене, и за готвене. Изобщо не ни пречите, стойте още.

ЧИСТАЧКА: Не, не, наистина се застояхме.

МОМИЧЕ: *(влиза, на Чистачката)* Виж, мамо! *(показва си ръката)* Цялата съм нахапана, малката — и тя. Толкова комари тази година, татко все обещава да намери мрежа.

ВТОРИ: *(продължава да гледа телевизора)* Ще намеря, ще намеря... Е-е-ей, жалко! На милиметри!

ПЪРВИ: Няма шанс!

Чистачката вдига папката от пода и излиза. Жената изважда кърпичка и забърсва някакво петно по прозореца, след това отива до „шкафа“, изважда „чаша“ и „газирана вода“, която налива в чашата и я подава на Първия пътник, заедно с едно хапче, което изважда от чантичката си.

ЖЕНА: Да не си забравиш хапчето.

ПЪРВИ: Дай, дай. *(на втория пътник)* Закъсах го нещо с нервите, не съм добре, остарявам ли...

ЖЕНА: И дай Боже този път да се махне, откъдето е дошъл.

ВТОРИ: Кой?

ПЪРВИ: То започна с безсъние цялата работа. До два-три не можех да заспя, та започнах да вземам хапчета. Обаче, който взема хапчета не сънува, така казват. А пък аз започнах да сънувам. По пет — десет пъти на нощ, един и същи сън. Човек някакъв, ей тук, в тая стая. Стои и ме гледа, опрян на нещо, така, нещо като стълба. И нищо не казва, само ме гледа. Сякаш ми е познат отнякъде, но откъде? Не знам. И откъде го познавам, не знам, и какво иска от мен не знам. Не ми и казва. Само стои и ме гледа. Докато ме облее студена пот и се събудя.

ВТОРИ: Сигурно искаш да правиш ремонт. И ти се присънва някой майстор, нали има стълба. То майстор в къщата — по-голям кошмар има ли?

ПЪРВИ: Абе на тебе ти е смешно, то и на мен сега ми е смешно, ама на — не мога да се наспя вече от седмици.

МОМИЧЕ: Ето, книга. На земята. Какво прави тук тази книга, можеш ли да ми кажеш? Нямам нищо против да четеш, чети си колкото си искаш, но като прочетеш някоя книга, прибирай я на мястото ѝ, не я хвърляй на земята.

ВТОРИ: Ние имаме преди много книги... Е-е, от баща ми останали, Игнатови издания. Като купихме апартаментчето и се пренесохме, нямаше място. Един чувал съм занесъл за претопяване, нямаше къде да ги държим...

МОМЧЕ: *(на момичето)* Не съм я чел аз, кога имам време да чета книжки, я дай! *(взема книгата, разгръща я)* Поезия! Любов, смърт — глупости! *(хвърля книгата отново на земята)*

МОМИЧЕ: Точно това, точно това ти казвах, да не я хвърляш, където ти попадне. Веднага я вземи и я прибери в библиотеката, където ѝ е мястото. *(влиза Чистачката)*

МОМЧЕ: Не ѝ знам мястото, нито ме интересува. Досега съм чертал, гърба ми се е схванал, сега трябва да се занимавам и с колата, остави ме на мира. *(чистачката вдига книгата)*

МОМИЧЕ: Чакай, майко, ти не си ни слугиня тук, не си чистачка, той ще си я прибере сам.

МОМЧЕ: Вече ти казах — нито я знам тази книга, нито искам да я знам. Да я прибира, който ще. Аз ходя по осем часа на ден на работа, в почивните дни бачкам като вол вкъщи — да изкарам някой и друг лев, жена ми е безработна, по цял ден нищо не прави, една книга да трябва да премести, вдига скандали.

МОМИЧЕ: Кой, аз вдигам скандали? Аз вдигам скандали?

ВТОРИ: Го-о-ол! Видя ли, видя ли какъв гол. Виж повторението сега, виж повторението...

МОМИЧЕ: Не издържам вече, това не е къща, това е лудница!

Чистачката вдига книгата, отива до „библиотеката“ и я „пъхва“ на някакъв горен „рафт“ — естествено, книгата ще падне на земята.

ЖЕНА: Не трябва да се караме, не трябва да отвърщаме на злото, трябва да обръщаме и другата буза, да даряваме и другата риза и да си бъдем близни.

МОМИЧЕ: Не, въпроса е принципен! Защото така си свикнал, да ти слугуват, така са те научили, нали?

МОМЧЕ: Научили са ме да работя като вол, за да можеш ти да си гледаш кефа. Аз ходя на работа, къщата е твоя територия, ако искаш — чисти, ако искаш — недей, мене не ме засяга, това ти е единственото работно място, ако обичаш си размърдай задника и си го гледай!

МОМИЧЕ: Простак! Идиот! Не те е срам! Аз съм парцал за теб, нали? „Гениалното“ архитектче, детенцето чудо. Всички други са длъжни да ти слугуват! Печалбар мръсен, само парите те интересуват! Ние сме без значение, ние нямаме никакво значение!

ЖЕНА: Като себе си, като себе си да обичаме своя ближен...

ЧИСТАЧКА: Ама не се карайте, де...

Влиза Човекът със стълбата и, незабелязван от никого, застава в дъното на сцената.

ВТОРИ: Май пак се сдърляха младите. Ние сме виновни, застояхме се, тясно стана, поизнервихте се покрай нас.

ПЪРВИ: Моля ти се, какво говориш!

МОМИЧЕ: Утре си грабвам багажа и детето и си заминавам с нашите! Писна ми, не издържам повече! Стига си ми натяквал, че ме храниш! Не, още днес, още днес! Печалбар мръсен, да се задавиш дано с проклетите си пари!

ДЕТЕ: *(влязло е неусетно, крещи)* Стига-а-а!!! *(посочва във въздуха пред себе си летящ комар, всички следят комара, обръщат се,*

виждат човека със стълбата, вцепенение)

ЧОВЕК СЪС СТЪЛБА: Е, доволни ли сте сега?

Всички останали, освен детето, се обръщат бавно напред, говорят на себе си, като че се оправдават.

ПЪРВИ: Ама имахме ли избор? Нали все някак трябва да се живее. Казват.

МОМИЧЕ: Ние тогава мислехме...

МОМЧЕ: Искахме да се доближим...

ЖЕНА: Да го отворим по някакъв начин...

ЧИСТАЧКА: Да го изчистя... от другата страна. Мътно някак се вижда... никак не се вижда...

ВТОРИ: Ако можеш да се доближиш, да погледаш... Без да забравиш... Ако има начин. Но като използваш начина, да не забравиш защо...

ЧОВЕК СЪС СТЪЛБА: *(докато говори, всеки бавно ще свали от себе си дрехата, която го е характеризирала, ще я пусне на сцената и ще остане като в първата част)* Да се отвори няма начин. Аз самият не знам да има. И няма смисъл да опитвате. Оттатък не ме интересува. Все някога ще разбере. Или няма да разбере — все едно. Честно казано, този прозорец изобщо не е мой, един ми го остави, преди много време, да го наглеждам, докато се върне. Още го няма, но някой ден непременно ще се върне да си го прибере. И да ни освободи — ще престанем да търсим, да се опитваме, изобщо да го играем този театър тук. *(сяда замислен на стълбата)* Понякога си мисля, че ние всъщност сме оттатък — тук ни няма — но кое е образ и кое — неговото отражение, кой може да каже? Кога живеем и кога сънуваме — кой знае? Може би оня, собственикът на прозореца, той можеше да вижда оттатък — и на мен показваше. Веднъж видях — и ето, имаше хора, много хора в някакъв град с каменни стени и тесни улици и всичките хора говореха, непрекъснато говореха и не спираха, не, не разговаряха, но говореха всички заедно, всички едновременно и никой никого не слушаше, никой никого не чуваше. Тогава го запитах какво е това и защо говорят и защо никой никого не слуша. От страх, отговори, та те говорят на различни езици. И не ми каза нищо повече. И досега се питам, какъв е този страх — един от друг, когато говориш, за да успокоиш себе си и да изплашиш другия, или от самите себе си, когато говориш, за да се излъжеш, че съществуващ. И колкото повече

говориш, толкова повече не съществуващ. И кръгът се затваря. Друг път беше, пак ми показва — и ето, видях хора, седнали на столове, вторачени в отсамното. И понякога се смееха, а някои плачеха, а имаше и които спяха. От спящата материя, обвити в сън. Кой са, попитах, и отговори ми — твоите съдии, ето виж, някои още не са родени, други вече ги няма, а има и които живеят сега, успоредно с теб. Да, твоите съдници са — съдбата ти, живота ти е в техните ръце, те могат да ти ги дадат, а и да ти ги вземат могат. Попитах го дали това са боговете, на Бог лицата ли? Твоите богове. Защото ти си техен сън. Аз мислех, че те са мой сън, но в материята на съня що е притежание? Ние се храним с нашите сънища и нашите сънища се хранят с нас. Затова не можем да се изядем напълно. И никога няма да успеем. Свикнали сме да наричаме това живот. Някои го правят. Някои наричат себе си вълшебници. Може и да ги има, дето съществуват. Наистина. Но що е истина? Тук? Оттатък? Прозорецът? И защо си мислим, че ако някак си го счупим и погледнем, дори да се промушим да успеем, и истината ще узнаем, до мъдростта ще се докоснем. А може би оттатък е пълно с такива като нас и мислят също като нас, и искат те да са отсам? Не, стига! Няма да говоря повече и няма повече да мисля! Аз също съм такъв като вас, съвсем като вас съм, можете да ме пипнете. Същият съм, ето доказателството. *(сочи стълбата)* Какво толкова има в това, да можеш да обличаш в характери, да нахлузваш съдби? Вие самите го можете, дори и да не знаете, това даже не е трик, това по-скоро е неумение. И недоразумение. Аз съм оставен тук не да питам и не да отговарям. А да го наглеждам. Докато се върне да си го вземе, *(излиза, заедно със стълбата си, Детето се обръща, опитва се да погледне през прозореца, излиза, Момичето взема от земята книгата, търси осветено място, както в началото, сяда на стола, разлиства, чете)*

МОМИЧЕ:

*Неразтворени страници,
странници,
невидени, нечути избраници...
Господи, колко сме чужди,
невидими,
под звездите студени,*

самотници,
строги пътеки чертаещи някъде
в най-успоредния
от световите.
Как е възможно!

Свлича се на сцената, изпуска книгата, чистачката я извлича навън за краката, забърсва след нея и излиза, момчето се приближава до празния стол, говори, като че ли Момичето е още там.

МОМЧЕ: И хубава си, моя любима, от копнеж и от пустиня, си създадена и името ти е жажда или извор. И хубав ставам и аз, и светът, защото сляхме душите си, да оплодим вселената. Ще те направя нейна повелителка, защото тя е моя, ще те направя лъч от светлината на копнежа, планетите раздвижил, на сферите посока дал, ще те направя бисерно красива и нежността на твоето докосване ще подаря на вечността. О, щедрост! *(хваща въобразяемото момиче за ръката, води го към дъното на сцената)*

МОМИЧЕ: *(зад сцената, с много ехо)* О, щедрост!

ВТОРИ: Кълбо?

ПЪРВИ: Какво?

ВТОРИ: Там, в чантата. Имаш много неща. Може би имаш и кълбо.

ПЪРВИ: Може би. Защо?

ВТОРИ: Една стара история. За лабиринт. Нишката на Ариадна, сещаш ли се? Ще го завържем някъде и ще го развиваме. И така ще идем да погледнем. Дватамата. Ако забравим обратния път, по нишката ще си го спомним.

ПЪРВИ: Ама разбира се! *(рови из чантата)* Нямам.

ВТОРИ: Виж по-навътре. На дъното.

ПЪРВИ: *(обръща чантата, рови вещите)* Нямам.

ВТОРИ: Не може да нямаш, толкова много неща имаш.

ПЪРВИ: Освен едно.

ВТОРИ: Освен едно.

ПЪРВИ: Кълбото.

ВТОРИ: Кълбото.

ПЪРВИ: Най-важното!

ЖЕНА: *(на въображаемата си събеседница)* Ела, ела, ела да видиш, да не кажеш, че си измислям! *(показва през прозореца)* Виждала ли си такова нещо? Можеш ли да си представиш в какво време живеем! Това, бялото там, по реката, то не е вълни, не е пяна, това е гривата на звяра... Няма нито срам, нито съвест, нито от Бога, нито от хората... Погледни го, виж колко е младо, дъщеря може да ми бъде, може ли да се пие така, сестро, на краката си не може да се държи! *(другата ѝ възразява)* Бедни ли? А откъде вземат пари да пият? И аз да пия толкова, и аз ще обеднея... Айде разкопча полата... Посред бял ден, сестро, посред бял ден. Мръсотия ти казвам, мръсотия, не мога да го гледам този вонящ свят, не мога да дишам сред тази помия... *(пауза, жената бавно вдига погледа си нагоре, тихо, без патос)* Какво? Какъв залез? Кой дървета, онези там? Вярно, че са като златни. И реката... Ох, че е красиво, колко е красиво, Господи, *(пауза)* Господи, с какво сме заслужили чудесата ти, като сме толкова лоши? Откъде се взема цялата тази животинска злоба у нас. И ни прави слепи и глухи ни прави, и важни ни прави, та все другите ни пречат да дишаме, да храносмиламе, да дебелеем спокойно. Кога ще прогледнат слепите и глухите ще чуят, Господи! Това небе, това невероятно небе... *(изведнъж се свива, отива назад и сяда на сцената)*

ВТОРИ: Ето какво, трябва да съберем дрехите... Това е стар трик, така се бяга от затвор.

ПЪРВИ: Ама разбира се! *(събират разхвърляните по сцената дрехи, навързват ги една за друга като въже)* Няма да стигне. За малко!

ВТОРИ: Слушай, ами ако свалим и ризите?

ПЪРВИ: Точно така! Това е! Сега си спомних. Точно така беше: Ако имаш две ризи... Ние имаме две. Знаех си аз, имаше някакъв ритуал! *(свалят ризите си и ги завързват към „въжето“, което след това хвърлят към прозореца, допълзват по него, изправят се — усещане за силен вятър или внезапна светлина, която ги удря в лицата, пауза)*

ПЪРВИ: Преди осемнайсет години

ВТОРИ: По онова време

ПЪРВИ: бях много влюбен

ВТОРИ: съвсем млад

ПЪРВИ: в едно момиче

ВТОРИ: с тъмнокестеняви буйни коси
ПЪРВИ: което разбира се нямаше и понятие
ВТОРИ: често стоях с часове
ПЪРВИ: и така и не успя
ВТОРИ: пред огледалото
ПЪРВИ: да научи
ВТОРИ: с гребен оформях
ПЪРВИ: за чувствата ми
ВТОРИ: модерния тогава път
ПЪРВИ: и може би тогава
ВТОРИ: въобразявах си
ПЪРВИ: щеше да ми се присмее
ВТОРИ: че като минавам по улицата
ПЪРВИ: но по-късно
ВТОРИ: момичетата се обръщат
ПЪРВИ: щеше разбира се да съжалява
ВТОРИ: за да ме погледнат тайно
ПЪРВИ: когато един ден
ВТОРИ: и се побутват
ПЪРВИ: остане неразбрана
ВТОРИ: скришом
ПЪРВИ: и самотна и си каже
ВТОРИ: и си дават знак с очи
ПЪРВИ: може би щеше да е иначе
ВТОРИ: как ти се струва този
ПЪРВИ: понякога си мисля
ВТОРИ: може и да ми се е струвало
ПЪРВИ: че тя няма начин
ВТОРИ: сигурно не е било така
ПЪРВИ: някак да не е разбрала
ВТОРИ: но това ми даваше
ПЪРВИ: колко много я обичах
ВТОРИ: едно самочувствие
ПЪРВИ: сигурно съм го излъчвал
ВТОРИ: сигурност
ПЪРВИ: по някакъв начин
ВТОРИ: и понеже го вярвах

ПЪРВИ: и ако го е усетила
ВТОРИ: или исках
ПЪРВИ: то тогава по-късно
ВТОРИ: да го вярвам
ПЪРВИ: сигурно
ВТОРИ: бях щастлив
ПЪРВИ: е съжалявала
ВТОРИ: или си мислех
ПЪРВИ: че нямах смелостта
ВТОРИ: че съм щастлив
ПЪРВИ: да ѝ призная
ВТОРИ: къпех се
ПЪРВИ: и може би ме е целувала
ВТОРИ: или исках
ПЪРВИ: в мечтите си
ВТОРИ: да се къпя
ПЪРВИ: както аз
ВТОРИ: в погледите
ПЪРВИ: я целувах
ВТОРИ: на момичетата
ПЪРВИ: в мечтите си
ВТОРИ: прекрасните
ПЪРВИ: и по-късно сигурно
ВТОРИ: които ме обграждаха
ПЪРВИ: е мислила
ВТОРИ: с надежда, че
ПЪРВИ: че ето на
ВТОРИ: съм забелязан
ПЪРВИ: щеше да е друго
ВТОРИ: и някое сърце
ПЪРВИ: а сега знам
ВТОРИ: ускорява своя ход
ПЪРВИ: нямаше да бъде друго
ВТОРИ: заради моя поглед
ПЪРВИ: ако бях посмял
ВТОРИ: или моето безразличие
ПЪРВИ: но понеже не посмях

ВТОРИ: тъй исках да е тъй.

ПЪРВИ: вече е друго.

Пътниците се навеждат след кратка пауза и, навивайки „въжето“, се връщат на мястото си. Влиза Момичето, оглежда се, усмихнато се запътва към прозореца, вдига книгата и я разтваря.

МОМИЧЕ: Но какво е това? Това не са думи. Това са ноти. Музика... *(разтваря страниците, нотите се разсипват по сцената, проследява ги с поглед, коленичи, събира ги с шепи, свива се над тях, като да ги запази; музика; от това положение — на зародиш или на семе, Момичето започва да танцува. Авторът си представя танца като раждане, като поникване или излюпване, стремеж към светлина, очарование от първа среща със света, постепенното му (на света) възприемане и осъзнаване; танцът може би ще завърши на прозореца — Момичето, хванало го с две ръце, жадно се взира в тъмнината, после рязко удря стъклото с двете си ръце, но те отскочат назад, взема книгата, отдръпва се, сяда до момчето)*

МОМЧЕ: Искаш да видиш звездите, и на мен ми обещаха, че ще ги видя. Но трябва да сме заедно. Като държим ръцете си така, елементите ще се съединят и ще създадат формите, структурите. И свят. Аз не съм магьосник, не мога. Но един магьосник ми каза — подобие то ражда подобие. Нашето сливане, даже самото съединение на ръцете ни е едно мънищко единство. И може би ще успеем да надникнем в истинското, голямото. Един вълшебник казваше...

МОМИЧЕ: *(чете)*

... и устните ще донесат на светлото послание следата.

*Като лоза около теб душата си увивам,
гръдта си като грозд ще стисна,
във чашата ти вино да наляя.*

МОМЧЕ: *(тихо)* О, аз ще пия виното неистово...

Премахва човекът със стълбата.

ПЪРВИ: Дрехите... ще ги прибера. Защо да се търкалят тук — може да ми потрябват за нещо, знам ли кое може да ми потрябва.

(натиква ги в чантата си)

ЖЕНА: Знаете ли, не трябва да съжаляваме, няма защо. На мене ми казаха, че оттатък всеки е сам. И е добре, че сме тук. Тук сме много. Заедно сме. На едно място.

МОМЧЕ: На едно място?

ЖЕНА: Ами да. Тук. Дори ако говорехме на различни езици, дори да не се чувахме един друг. Дори да престанехме да се виждаме, няма да престанем да бъдем заедно, усещам го.

ПЪРВИ: Това навярно е Присъствието!?

МОМИЧЕ: Щом другите ги има, значи ме има и мен. Щом другите присъстват наоколо, значи аз самата присъствам сред тях. Съществувам!

ВТОРИ: Ако някоя държава иска да съществува, първо трябва да съществуват другите държави. И да я признаят.

ПЪРВИ: Не знам, аз вече не се питам какъв е смисълът и кой съм. Нали ако бях Някой, нямаше да Съм.

ЧИСТАЧКА: *(влиза с метла, кофа и парцал)* Е, ама много се застояхте. Стига, слънцето залезе. Доскучахме и на публиката, и на себе си, даже и на автора, хайде, отивайте си, ще метем. Ами то човек трябва да знае да спре. *(започва да търка прозореца)* Да го знаех как се отваря, веднъж да можех да го тръкна от другата страна, веднъж да го видя чист като хората...

ПЪРВИ: *(изправя се рязко)* Ето, сега ще ви кажа какво ще направим. Сега ще го счупим. Всички заедно. Тази чанта... в нея има какво ли не, коя граница може да ѝ се опре! Знам — има ритуал, вечен, винаги валиден. Сега ние всички ще я изхвърлим през прозореца и ще го счупим. И ще бъда свободен.

ВТОРИ: Точно така, точно така.

ЖЕНА: Да, да, разбира се. Обаче... не знам, чувала съм, че там... вятърът е леден... Ако стане течение...

МОМЧЕ: Ще бъдем свободни!

МОМИЧЕ: Ще бъдем свободни!

ЧИСТАЧКА: Ш-т, тихо, да не чуе оня със стълбата. Дето го пази, *(човекът със стълбата е излязъл зад тях и ги наблюдава мълчаливо)*

ПЪРВИ: Хващайте. Всички заедно.

МОМЧЕ: Тежка е, ще свърши работа.

МОМИЧЕ: Ура!

ЧИСТАЧКА: Едновременно, всички едновременно.

ПЪРВИ: Готови! Всички заедно! Готови! Раз-два-три!

*Всички хвърлят чантата към прозореца. Затъмнение. Силен вой на вятър. Радостни викове.
Писъци.*

ЖЕНА: (пищи) Вятърът!

МОМИЧЕ: Ура!

*Постепенно въодушевлението заглъхва, човекът със стълбата издига запалена свещ,
постепенно осветлението става като преди. Чантата е паднала отново при тях. При
появата на светлината ръцете на всичките са върху „стъклото“, останало здраво.
Постепенно всеки отпуска ръцете си надолу. Униние.*

ЧОВЕК СЪС СТЬЛБА: Е, доволни ли сте сега? Всеки ден едно и също... Защо никога не ми вярвате? Казах ви, това стъкло не може да бъде счупено. Не може. И няма смисъл да се опитва. Само досегаемото, само достъпното може да се счупи. Вие какво си мислите, че през цялото това време аз не съм се опитвал? Та аз съм посветил на това живота си. Но какво от това — не съм единственият, посветил живота си на нещо непостижимо. И нима непостижимостта страда от моята посветеност? Но трябва да се живее, а всеки го прави както може. И както го разбира. Тази стълба е моя, моя решетка, мой кръст. И я нося. И съм доволен, че я имам. И всеки трябва да бъде доволен, ако има нещо. Чанта, мечта, любов, принципи, парцал и кофа. Вие владееете тези неща и те вас владеят и вие ги ядете по малко, както и те по малко вас ядат — така вие никога няма да се изядете напълно... (докато говори, се появява музика, всички, освен чистачката, като издухани от силен вятър и същевременно наподобяващи танц, напускат сцената, първият пътник не забравя чантата, момичето — книгата) Омръзнахте ми! Писнахте ми! И повече не искам да ви виждам! Хайде! Вървете си! Или оставайте — все тая! Ще си отида аз и ще зарежа по дяволите всичко, нарамил стълбата си, гордо ще премина и пример ще ви дам! (излиза)

ЧИСТАЧКА: (бърше прозореца) Оставихме си ръцете по прозореца, това как се измива... Така. Така-а, сега е добре, (на публиката) Ами това беше. Ите миса ест, сиреч: ла комедия е финита, файерабенд. Довиждане, благодарим за вниманието, (взема си кофата, четката, стола и излиза)

На опустялата сцена на пръсти влиза детето с топката, спира пред прозореца, оглежда се, допира пръстче до устните си към публиката, след това с леко движение без никакво усилие

напъхва топката си през прозореца и тя пада от другата страна. Детето се разсмива и излиза. Топката става синя.

Затъмнение.

Аннаберг, 26.7.1994

НЕИЗПЯТА ПЕСЕН НА УЧАСТНИЦИТЕ В СПЕКТАКЪЛА

*Аз знам, ний всички, всички бяхме там.
Сега сме тук. И искаме обратно.
В света на многото е всеки сам —
прашинка във пространство необятно.*

*Не помня кой съм и защо съм тук
и сам ли пожелах отсам да бъда.
Но знам — сега съм сам, сега съм друг.
В носталгия — утеха и присъда.*

*Сега неуловимото е там
и хвърляме се да го уловиме.
Защо? Не знам. Къде? Не знам. Но знам,
че светлата ни болка няма име.*

*Неназовими. Бавни. Необятни.
Сами в света на синята мъгла.
Безсилни като листи в есен златна
безшумно капят думи.
Ни следа.*

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.